

Ohutu tagasipöördumise punkt

3. jaanuar 1991

Ei mingeid aknaid, kust välja vaadata. Ei mingeid valgeid pilvi sinises taevas, viitamaks külmunud maale, millest pidi peagi saama meie sihtpunkt. Sõjalennukil RNXAF LC-130 igatahes mitte. Ei mingeid vaipu, patju ega heliisolatsiooni. Meie, see tähendab meie kuuemeheline filmigrupp, istusime vastamisi rea teadlaste ja sõjaväelastega. Meie tagumikke hoidsid vastu istmete ühenduspolte põrkumast põimitud rihmad ja ma polnud siin ainus, kel kõhus nii keeras, et tuli ühtevalu söösta „meepoti” juurde lennukipäras. Iga kord, kui üks meestest öökima läks, valandas see omamoodi ahelreaktsiooni. „Ei saa kõndidagi!” kuulsin üht sõjaväelastest kõrvalistujale karjumas. „Ainult vaevu!” kõlas vastus.

Sattusime igasuguse hoiatuseta järjekordsesse turbulentsi ja see polnud piloodile just kõige parem hetk teatamaks, et oleme jõudnud OTP-ni. Minust vasakul hüüdis Bertrand, et OTP tähendab ohutu tagasipöördumise punkti. Sellest mööda jõudes möirgas ta, peame isegi juhul, kui ilm hulluks keerab, ikkagi maanduma, muidu ähvardab meid allakukkumine Antarktikas, sest tagasipöördumiseks ei oleks meil enam piisavalt kütust. Poisikeseliku erutusega lisas ta, et kui maandumine McMurdos on liiga riskantne, peame lootuses, et leiame lennukanali, suunduma lõunapoolusele või üritama maanduda pimesi. Oma punaste turris juustega, mida hoidis koos

BeaverTailsi logoga nokkmüts, habemega, mis vajas samuti taltsutamist, ja ninaga, mis punetas külmast ja alkoholist, võinuks Bertrand olla pigem üks jõuluvana alltöövõtjatest kui nutikas filmimees, kellena ma teda kaua tundnud olen: looduse vingerpussi tõttu nägi ta naeratus välja pigem kui irve ning sellele muljele lisasid veelgi hoogu ja ilmekust Bertrandi puhmaskulnud.

Mõned mehed olid reaktiivmootorite mürast hoolimata tukkuma jäänud. Mina aga ei suutnud magada. Liiga palju tuli küsida, et mis siis kui. Mis siis, kui minuga juhtub midagi, enne kui saan kõik üles tunnistada? See pani mind mõtlema saatuslikust lennust number 901. Sellised vaatamisväärsustega tutvumise reisirid läksid teele ja naasid Uus-Meremaale samal päeval ega maandunud kunagi Antarktikas. Neid kutsuti edasi-tagasi reisideks eikuhugi.

Maandusime sinisele jäisele maandumisrajale ning tõstukile astudes panid valge värvi katkematus ja sügavus mind aukartusest õhku ahmima. Kui õhk mulle valusalt kopsudesse tungis, mõistsin, milline võiks olla vastsündinu esmane kogemus, ja sain nagu vastsündinugi laksu vastu selga, et ehmatuses põhjustatud karjatus kuuldavale pääseks. Nagu arvata võiski – Bertrand. Pidin kogu jõust pingutama, et tõsist ilmet säilitada: Bertrand oli pannud pähe karvase küljel ripneva triibulise sabaga kährikumütsi. Ärge küsige minult, mil kombel oli see elutu ja tolmunud asi Uus-Meremaa tollist, olgu pealegi et transiitlennul, mööda pääsenud. Tema puhmas habeme ja kulmude ning nüüd topist meenutava pea tõttu oli tunne, nagu oleksin kohtunud näost näkku lumeinimesega.

„Sul pole siin millegi pärast karta, Ethan. Pole jääkarusid, hunte, isegi mitte PÕTRU,“ narris Bertrand mind. Pöder oli meie vana omavaheline nali.

„Küllap on.“ Andsin järele soovile ta mütsisaba sikutada. „Kui sul see peas on, näed sa välja nagu puuduv lüli.“

„Jäta see rahule,“ tõukas Bertrand mu käre kõrvale.

Peagi, kui teistega koos olime, pidas Bertrand meile innustava kõne sellest, mis meid siin ees ootab. „Olge ettevaatlikud lumesildadega. Ärge laske end petta siledast pinnasest, see võib olla üliõhuke. Ja all,“ laskis Bertrand kuuldavale vile, „sada meetrit kukkumist. Nii et kui ma ütlen seis, on *seis!*“

„Me juba seisame ja külm on,“ viskasin nalja, ehkki karastunud quebeclassi meie ümber ei paistnud külm häirivat.

Rahulikult rääkis Bertrand oma jutu lõpuni. „Me ei lähe siit enne, kuni oleme Ethani stsenaariumile au teinud.“ Ta toetas käsivarre raskelt mu õlule. „Ja selle paiga vaimu tabanud. Kui see juhtub, tahaksin pühendada selle dokumentaali oma naisele Auréliele, kes on mind ja mu filmihobi kolmkümmend neli aastat välja kannatanud. Nii et ärgu keegi tehku midagi rumalat, et ma poleks sunnitud seda hoopis temale pühendama.“

Me oleme Bertrandiga vanad sõbrad. Võiksin kirjutada lehekülgi sellest, milline kuldne süda tal on ja kuidas ta alati nõrgemate kaitseks välja astub, kuidas ta naer kõlab valjemini kui tema karjumine, kuidas ta näeb alati suuremat pilti ega hooli kübetki ülejäänust. Aga minu teada pole ta surnud, nii et kiidulauluga pole mul veel tarvis esineda.

Varsti juhatati meid kõiki bussi nimega Ivan Terra ja hiljem anti meile Scotti baasis isiklikud kapid. Täpsustaksin, et kapid olid lukkudeta, sest oletada võis, et võõrasse kappi ei tuleks kellelgi pähe vaadata. Pärast selgitusi, mismoodi kõik siin töötab – generaator, tuleohutus, arstiabi, tualetid, suurem prügimajandus, praht, kuhu see siin käib, kuhu see siit *pärast* läheb (tagasi Christchurchi) ja muid selliseid vahel ka tarbetuid suuniseid –, juhatati meid meie elupaika Quonseti kaarhallis. Nari valides teadsin kogemusest, et parem on valida nari Bertrandi kohal, mitte tema all, sest muidu vajub ta madrats öösel mulle näkku. Meie esimene eine oli sooja toiduga Rootsi laud söögitoas; Bertrand aina lobises kokaga, püüdes

arvatavasti temaga häid suhteid luua, et hiljem oleks teada, kust öösel sahvrisse pääseb.

Ööseks keeratakse siin küte maha ja nüüd olen ma ühes puhketubadest, kus temperatuur on hetkel kaks plusskraadi Celsiuse järgi (ja langeb), paar lambanahka peal ja tekstiprotsessor kergelt põlvi soojendamas. Teised on ammu koikusse kolinud, aeg on üle kesköö, ehkki ei tundugi, nagu oleks öö, sest paistab keskööpäike. Kuigi mu päevik on mõeldud selleks, et panna kirja, mida ma Antarktikas viibides teen, on selles ka midagi enamat, sest stsenaarium on midagi, mille kirjutasin rahututel öödel, et ma hulluks ei läheks, vahend, mis tooks mind mingiks ajaks siia enesepagendusse. Lühidalt kokku võttes peab ütleva, et mul oli hädasti tarvis seda ruumi, seda valget lõuendit, distantsti, et olla võimeline üles tunnistama, mis mul on üles tunnistada, tagada, et tõde saaks paberile pandud. Selleks pean avama nahast koti põrandal enda kõrval, pungil täis minu vanu, umbes kümmet aastat katvaid kalendermärkmikke. Usun, et olen nüüd kindlasti ja tõesti jõudnud ohutu tagasipöördumise punkti.

Nambassa

27.–29. jaanuar 1979

Mitte keegi, kes pole Nambassal* olnud, ei mõista kunagi selle võlu, samuti ei suuda keegi, kes seal *oli*, seda kõike sõnadesse panna, tegemata lendavast vaibast uksematti. See oli praktiliselt öeldes muusika, käsitöö ja alternatiivsete elustiilide festival, mis toimus ühes Golden Valley farmis, kuhu ilmus tuhandeid ja tuhandeid inimesi nagu Woodstocki; see oli rahu ja armastuse pidu, hipiunelm kõikide jaoks. See, mida ma Nambassast veel praegu mäletan, on vaid jäämäe tipp. Rahvahulgad, kes vilgutavad tulukesi Little River Bandile, The Doorsi ja Bob Dylanit sisse juhatavad soojendusbandid, inimeste mets, lapsed lippamas ringi jäsemetest moodustunud alusmetsas, naised jahutamas end kaasaskantavate dušiseadeldiste all, alasti kehad kõigile näha. Vabaduse tunne, tunne, et kõnnid justkui veidike maapinnast kõrgemal. Olgu, ma ei eita, et tegin ka ise mõne mahvi savu ja et magusa lõhnaga suits rahvasumma kohal toimis arvatavasti nagu üleüldine aroomiteraapia.

Olin mõelnud Nambassale minna Olivia, oma toonase tüdruk-sõbraga, kuid asjad ei läinud täpselt nagu kavandatud, sest Olivia

* Nambassa – rida hipifestivale ajavahemikus 1976–1981, mis korraldati suurtes talumajapidamistes Waihi ja Waikino ümbruskonnas Uus-Meremaal. Need olid muusika, kunstide ja alternatiivkunstide festivalid, mis keskendusid rahule, armastusele ja keskkonnasõbralikule elustiilile. – *Siin ja edaspidi tõlkija märkused.*

ei sallinud neid „minu kontserte ja rahvahulki”. Mul jäi Barry Manilow’ ideaalist (hea vihje tema muusikamaitse mõistmiseks) ikka midagi puudu. Siin päikese all vabas õhus oli müüdav või kaubeldav kõik: massaažid ja punktmassaažid, kus iganes leidus mõni pink; *choli’d*, sarid, haaremipüksid ühes letis; momod, samosad ja naanileivad teises, punt Buddhasid ..., kui ma poleks teadnud, kus viibin, oleksin kindlasti arvanud, et Goas, mitte Godzone’il. Minu sealviibimise teisel päeval paelus tujusõrmuste leti ääres mu pilku kõhn habras blondiin, kelle juuksed ulatusid istmikuni. Arvatavasti sellepärast, et ta tundus endast väljas olevat, tema käed värisesid üht sõrmust uurides. Ta oli kummaliselt riides: jalas valged ratsapüksid ja seljas valge, määrdunud ja plekiline moest läinud frakisärk. Justkui vajades kedagi, kes oleks selle hetke tunnistajaks, ja kuna see keegi olin juhtumisi mina, vaatas ta minu poole ja ütles: „Teate, vedelad kristallid reageerivad sulle. Iga värv tähendab eri meeoleolu. See on, nagu mõistaksid värv värvi haaval vikerkaart.”

Mõtlesin, et midagi peab küll väga viltu olema, kui ta vajab maagilist eset, mis tema emotsioone tõlgendaks.

Kõvera naeratuse saatel libistas ta sõrmuse sõrme ja küsis sellelt: „Kuidas ma end täna tunnen? *Kardan midagi? Olen vihane?*”

„Segaduses?” pakkusin mina, ehkki arvasin, et tõenäolisemalt hoopis pilves.

Kui tüdruk oma teed läks, tundus temas olevat midagi, mis pani mind uudishimu ja muret tundma. Kui ta seal, käed kaitsvalt enda ümber põimitud, kergelt longates ühe leti juurest teise juurde kõndis, tundus ta selles inimookeanis kuidagi üksildane ja haavatav. Siis triivis ta märkamatu läbi inimhulga avarale väljale, peaaegu nagu oleks sattunud mingisse rebendisse, ja nõnda järgnesin ma talle lühikese maa takka.

Tüdruk jõudis kahe hobuse juurde, kes nägid oma päikese-

paistelises kopliosas kuidagi longus välja, ja nende koonude patsutamine tundus talle mingit hingetuge andvat.

„Te tahate, et need tüütud kärbsed teid rahule jätaksid, kas pole?” küsis ta, tõrjudes hobuse pead enda vastu surudes käega mustavat kärbseparve, ja see pani mind peaaegu soovima, et oleksin ka hobune.

„Hei, tere. Mina olen Ethan.” Jõudsin tema kõrvale. „Kas kõik on korras?”

Lähemalt vaadates nägin, et tüdruk on ehk hilises teismeeas. Tõeline kaunitar kahvatusiniste mandlisilmade, päikesest pleekinud ripsmete, päevitusest õhetava nina ja kena pruntis suuga; temas oli midagi lihtsat, looduslähedast, justkui skandinaaviapärast.

„Vaatame õige ...” Tüdruk kiikas päikesevalguses silmi kissitades oma uue sõrmuse kivi. „Hm, võiks paremini olla.” Võinuksin vanduda, et kuulsin sõna „ambra”*, kui ta seejärel mulle sõrmust näitas. Heitsin pilgu nipsasjakesele. „See on ju must,” ütlesin hämmeldunult.

Tüdruk kirtsutas nina ja paistis samuti hämmelduses olevat.

„Ja mitte ambra,” jätkasin mina.

Tüdruk nõustus ja lisas siis: „Mitte ambra, vaid Amber. See on minu nimi.”

Pagan, ta oli tahtnud kätt anda. „Oi, vabandust. Mina arvasin, et need su vedelad kristallid on ... kollakad.”

Puhkesime naerma ja jääme hetkeks niisama seisma, sest kumbki ei teadnud, mida öelda.

„Sa tulid siis siia hobusega?” tegin katset.

Tüdruk heitis pilgu oma ratsavarustusele ja vajus norgu.

„Ma tean. Siin on tuhandeid inimesi ja mina hakkam nende seas silma. Mul on vanem vend, kes tõi mu kohale ja laskis siis mingite oma sõpradega jalga.” Öeldu paistis talle seda meenutavat ja ta asus

* ambra – ingl k *amber*.

väikeste ringidega meelekohti masseerima. „Jõudsime siia viimasel minutil, et leida veidigi rahu ja varjupaika.”

„Rahu ja varjupaika?”

„Nii et me piaffeesid ja poolsaltosid tehes surma ei saaks!”

Ilmselt paistsin jahmunud, sest nüüd demonstreeris tüdruk ohjade hoidmist. „Daniel tegeleb koolisõiduga, isa kasvatab hobuseid. Koolisõit on isa meelest niisama hull asi kui poiss, kes tahab balletti õppida.”

„Ega me äkki isade kaudu sugulased pole? Minu isa arvates on pikad juuksed ainult tüdrukutel.”

Seepeale hammustas Amber huulde. „Hobune murdis harjutust sooritades jala. Ta tuli maha lasta.”

Liikusime sammhaaval edasi hõredamalt rahvastatud alale. Lõpuks avanes me pilgule helklev türkiissinine laht, värelev valgus selle pinnal nagu rõngassärk, tuulepuhang kandis meieni soolakat hõngu ja me jäime sinna laagrisse. Ülejäänud päeva, kogu öö ja järgmise päeva hilise õhtutunnini jagasin Amberiga kõike, mis mul oli: juustu- ja rosinaküpsiseid, ingveriõlut, magamismatti ja magamiskotti, mille tõmbliku ma lahti tegin, kui saabus meid sääskedest päästev öö, ja tema omakorda jagas minuga kõike, mis temal oli: hügieenilist huulepulka, teadmisi tähtkujudest me pea kohal ja oma suurt soovi kaitsta mereelu, päästa loomi ja lõpetada maailma hääbumine. Välja arvatud hommikune aluspesus ujumaskäik, me ainult rääkisime ja rääkisime. Nojah, alguses rääkis ja rääkis ainult tema, mina aga enamasti kuulasin ja kuulasin.

„Hobused on tugevad ja jõulised, aga üks vale samm – ja äkki on nad justkui klaasist,” rääkis Amber. „Selline hobune maksab niisama palju kui maja ja isa ei saanud talle võimaldada ka mitte tötäku rahulikku elu, sest hobuse jalg murdub tõesti paljudeks tükkideks nagu klaas ega parane enam kunagi. Vaese hobuse kannatused oleksid olnud edasi elamiseks liiga suured. Ja isa armastas seda hobust

hirmsasti. Kui ta varss oli, kargles ta nii hullusti ringi, et isa hakkas teda Popcorniks kutsuma.”

Amber rääkis, kuidas isa algul sihtis Popcorni, siis aga pani püssi käest ja püüdis edasi-tagasi sammudes leida mingit muud võimalust, aga isegi Amber teadis, et seda võimalust pole. Niisiis võttis ta ise püssi kätte ja kiledad hirnatused mõjusid nii, et alles lasu kaja järgi taipas ta, et oli selle teinud.

Ma ei usu, et Amberil pärast pooltki sellest meeles oli, mis ta mulle ikka veel saadud trauma mõju all olles rääkis, sest nädalate möödudes võtsin selle kõik kord jutuks ja kogu pilt muutus sele-tamatul kombel. Nüüd käskis isa tal hoopis majja tagasi minna ja laskis Popcorni sedamaid maha, nii et veri purskas Danieli peale. Kas ta tahtis hiljem varjata, et oli sooritanud vägivaldse, ehkki vajaliku teo? Või siis pakuti sellist versiooni kõigile, kuid mitte noormehele, kellel oli tema elus eriline koht.

Möödus tunde ja valguse muutudes märkasin Amberi põskedel nõrku soolaseid pisarahgarmikke. Merekaldal loksusid lained ja eemalt kostis muusikat justkui kaugelt äikesekõma pärast tormi möödumist. Meid valdas rahu ja Amberi silmad, kahvatusinised nagu basseinivesi, meenutasid mulle valguse mängu päikeselise suvepäeva lõpul. Õige hetk oli käes. Võinuksin teda suudelda, pidanuksin suud-leva, eriti kuna ta vaatas mulle otse silma ja ma tundsin, et ta ootab suudlust. Miks ma end aga tagasi hoidsin, on keeruline seletada. Sel hetkel tundus ta vist nii õnnetuna ja tunnetest haaratuna. Ja pealegi ei tahtnud ma, et ta hiljem avastaks, et mul on ikka veel keegi teine, ja tema usaldus minu vastu kaoks. Tahtsin olla võimalikult aus ja alustada õigesti.

Alberton

30. jaanuar 1979

Tollal olid bussides iseteeninduskassad ja ma pean paratamatult imestama, et neid seal enam ei ole, sest mõnikord, kui mul vajalikku münti polnud, kasutasin isa tööriistakastist hangitud lapi-
kut ümmargust ketast, arutledes, et mingil viisil lasksin kassasse midagi väärtuselt umbes samaväärset. Vana armeedžiipi meenu-
tavat sõidukit polnud ja see tähendas, et Olivia vanemad on juba tööle läinud. Olgu lihtsalt öeldud, et hästi see ei läinud. Lahku-
minekud on piinarikkad ja räpased asjad, te nagu üritaksite nätsu kinga küljest lahti saada.

Järgnenud nädalate jooksul helistasin Amberile nii sageli, nagu see mulle võimalik tundus. Meie esimene telefonikõne oli sür-
reaalne, sest kuulsin kusagilt üsna Amberi lähedalt hobuse hirnu-
mist. „Kas see on *hobune*? Hobuse *hirnumine*?” oskasin vaid küsida ja on raske seletada, miks Amberi vastus „Kas see on *auto*? Auto
tuututamine?” meid nii kangesti naerma pani. Võib-olla põhjustas
seda kõrgendatud meeleolu, mille tekitas võimalus taas omavahel
rääkida. Need telefonikõned olid mu päevade tippphetked ja mõni-
kord pani miski, mida Amber ütles, mind pärast kõne lõppemist
veel tundideks naerma. Nagu näiteks esimesel nädalal pärast Nam-
bassalt tagasitulekut, kui ta rääkis mulle, kuidas ta tol õhtupoolikul
küttepuid riita ladus ja nägi äkki kaht Jehoova tunnistajat maja
juurde tulemas – ta tundis nii mehe kui ka naise ära, oli neid mitu

kuud varem näinud – ja peitis end puuriida taha, rõõmustades, et nemad teda ei märka, kuni nad äkki riida nurga tagant välja ilmusid, tema seal niimoodi küürutamas, ning too mees, halg käes, piibli sõnu kasutades ütles: „Ära peida end Jehoova palge eest rohuaiapuude keskele!”* Järgmisel nädalal panin ma Amberi samal kombel naerma, kui rääkisin talle Aucklandi tehnoloogiainstituudilt saadud ülesandest filmida merd mustvalgena. Kõrkjastiku vaatel tantsis kaadris ringi mingi tüütu joon, sest tuul oli läätse ette puhunud mu juuksekarva! Mul läks see üle noatera läbi väitega, et tahtsin meelega osutada reaalsuse tekstuurile ja sellele, kuidas see võib igal hetkel rebeneda nagu meie endi habras elu.

Meie tagasihoidlikus elamises oli trepimademel seinatelefon, kuid isegi siis, kui telekast tulid kella kuuesed uudised, polnud ükski neist emale ja isale nii huvitav kui uudised, mis minu ja „minu uue tüdruku” kohta nendeni jõudsid mu kõnesid pealt kuulates, ehkki sageli oli me vestlus vaid rumal jutt meie omavahelisest sobivusest, sest mina olin Kalad, tema aga Veevalaja, olles sündinud vaid kolm päeva minust varem. Nojah, *kolm aastat* pärast mind, kuid *kolm päeva* minust varem, 17. veebruaril 1961. Nõnda jäi tal kaheksateistkümneseks saamiseni veel nädalaid ja see pakkus vanematele erilist huvi. Noil päevil teadsid majas kõik, kellele ma helistan, sest sellise tibatillukese koha puhul, kus Amber elas, oli tasuta kõnekood hirmus pikk, 07127, ja kuigi telefoninumber ise oli vaid neljakohaline, lõppes see topeltnumbriga, mille tulemuseks oli äraandlik valimisrütm. Victoria, minu väike õde, tundis, et tema kohuseks on neid kõnesid kõõgitefonilt pealt kuulata. See oli nagu Watergate omas kodus ja ema laskis õel sellest kõigest terve nahaga pääseda, võib-olla sellepärast, et see vastik nuhk talle kõik ette kandis!

Ükskord küsisin Amberilt, kas mina ja mu parim sõber Ben võiksim talle pühapäeval külla tulla. Beni valisin välja tagamõttega,

* Mo1, 3:8.

sest tal oli 1969. aasta Suzuki Fronte, üsna heas korras, et sõiduga hakkama saada, ent mitte nii heas korras, et mina näeksin välja nagu luuser, kellel pole isegi oma sõiduriista. Pealegi oli Benil lõualohk ja see nägi välja nagu enneaegse beebi tagumik, nii et kui Amberil polnud just ülearenenud emainstinkti, oli Ben ka vähemalt välimuse poolest ohutu. Aga Amber vabandas, kahjuks pidi ta minema isaga Fieldingisse laadale, mõningaid „isaseid” näitama (nagu ma teada sain, olid need vägagi otsitud isased võidusõiduhobused, keda aretati koos emastega). Järgmisel nädalavahetusel oli tal „tõesti väga kahju”, aga ta vanaemal oli seitsmekümmes sünnipäev. Kuigi Amberile meeldis väga, et ma talle helistan, oli mul tunne, et talle ei tohtinud helistada, sest meie vestlused katkesid sageli äkilise lausega „Ma pean nüüd minema” või „Teinekord räägime” või hargile visatud telefonitoruga, kui isa kusagile lähedusse sattus.

Mõni õhtu hiljem läksin omaette olekut otsides punasesse telefoniputkasse, Amber vastas juba ühe helina peale ja mina ütlesin unistavalt midagi sellist, et tahtsin tema häält kuulda.

„Ei, noormees,” vastas hääl. „Mina olen Amberi ema.” See eksitus kainestab mind sedamaid.

„Oi, vabandust!” kogelesin. „Te olete siis proua ...” Alles siis aga taipasin, et ma ei teagi Amberi perekonnanime. Minu jaoks oli ta lihtsalt Amber, samuti nagu Cher oli lihtsalt Cher.

„Deering,” aitas Amberi ema mu hädast välja.

„Proua Deering. Palun, kas ma saaksin Amberiga rääkida?”

„Ta on just hobustele juua viimas ja peaks iga hetk tagasi olema.”

Nende järgmiste minutite vältel meenus mu müntiderull liiga kiiresti põlevat säraküünalt. Ainus, kelle häält vahepeal kostis, oli keegi uudishimulik naaber (Amberi kodu paralleeltelefonilt), kuid tundsin, et kui kõne lõpetan, solvan Amberi ema. Kuulsin müntide

ühtlast pudenemist ja seejärel sedagi, kuidas telefon need aplalt alla neelas. Kui viimane münt oli läinud nagu mu lootusedki, lõpetas telefon kõne minu eest.

10. märts 1979

Kartusest, et jään pool tundi hiljaks, saabusin pool tundi varem, sest ma ei teadnud kunagi, kas liiklus Aucklandis kulgeb sujuvalt või aegamisi. Isa oli nii lahke ja laenas mulle oma töökaubiku, kuid otsustasin selle parkida kusagile kaugemale pikselöögi kartuses ja pidades silmas pooltõde, et „ükski töö pole liiga ränk ega liiga tühine” (tegelikult oli mõni töö isale ikka liiga raske ja liiga ohtlik, et seda üksi ette võtta, mitte ükski aga mitte kunagi liiga tühine, et sellega mitte vaeva näha). Ka ei tundnud ma end kuigi mugavalt kaupmehe pakiautost tuliuues ülikonnas välja ronides. Omamoodi nägi see välja nii, nagu oleks üks varastatud ja teine võetud võla katteks.

Kui Amber rääkis heategevusüritusest Mount Albert Streetil majas number 100, ei maininud ta poole sõnagagi, et tegemist on Alberton House'i uhkete tornidega kahekorruselise valge häärberiga. Kuni selle hetkeni olin alati arvanud, et järgmisel korral näen teda tema kodusel pinnal vanemate talus. (Kas on ikka õige öelda talu, kui seal kasvatatakse võidusõiduhobuseid?) Hobuste kasvatamisest ei teadnud ma peaaegu midagi, kuid võisin kergesti kujutleda Amberit, juuksed kahes pikas palmikus, hobustele käest heina või õlgi söötmas (ei tea, kas heinte ja õlgede vahel mingi vahe ka on?). Muidugi teadsin, et ma pole seal omas elemendis, ent tundsin ikkagi, et mingil kombel oleme võrdsed justnagu linnahiir ja taluhiir. Siis aga nägin seda kohta ja korraga pani kõik see Amberi jutt hobustest, isastest, emastest ja koolisõidust mind mõtlema, et see pole minu valdkond. Püüdsin seda mõtet tõrjuda. Lõppude lõpuks teadsin, et olen ju kena inimene, kes kohtleks Amberit nagu daami, ning

lisaks pingutan kõvasti, et elus kuhugi jõuda, ja pealegi, kes siinmail sellisest peenutsemisest üldse hoolis.

Mu uued lakk-kingad olid libedad ja peopaigale lähemale jõudes hakkasin tundma end kohatuna, silmitsedes samas suunas liikuvaid inimesi, kes olid kõik end üles löönud. Vihma ainult *tibutas* natuke, aga kõigil olid vihmavarjud juba lahti, kõik uhke kujuga nagu Venemaa sibulakuplid. Minu perekonna vihmavarjud muutusid iga väiksema tuulehooga tulpideks. Sammusin läbi ristuvate parfüümpuhangute üles astmetest, mis olid kerge kallakuga nagu maha langenud doominokivid. Kui sisse jõudsin, toimus nimede hõikamine tagurpidi, sa pidid ise oma nime ütleva, et saaks selle nimekirjast maha tõmmata. Järgmiseks takistuseks olid daamid, kes võtsid inimestel riideid seljast, minul aga polnud tegelikult midagi, mille nad mul seljast võinuksid võtta, tekitamata tunnet, et olen neile lahtiriietumise pokkeris kaotamas. Kogu selle aja pidas Amber mind silmas juhuks, kui peaksin sisenemisel häтта sattuma, kuid sellest hoolimata kõndisin temast äärepealt mööda, sest ei tundnud teda esimesel pilgul ära. Tema üles pandud juuste ja platvormsandaalide tõttu tundus, et minu meeter kaheksakümnest justkui ei piisa.

Amber pörnitses mind naljatamisi vihaselt, käed puusas. „Kaks kuud on möödas ja sa isegi ei mäleta mind! Niipalju siis *kustumatust* muljest, mille ma jätsin!”

„Mis pagan su silmaga on juhtunud?” küsisin. Amberi silmameik, olgugi et sinakates toonides, varjas sinikat vaid osaliselt.

„Süüdistaja jah aga seda!” Amber löi käega otsaette ja pahvatas naerma. „Meil on üks tormakas täkk, kes ei taha tõuhobuseks hakata ja aina tikub kerget galoppi laskma. Talutasin teda eile ringiratas, aga ta hakkas märatsedes peaga vehkima ja sattus ringi sisse.” Siis näksas Amber küünenahka. „Ta on selline vaba hing, mis teha. Tema nimi on Hällilaul.”

„*Hällilaul?*” kordasin uskmatult.

Amber kihistas naerda. „Just hobustele nimega Hällilaul, Meele-
rahu või Meriino tuleb hobuste maailmas peale passida.”

„Ma pole kindel, et panustaksin hobusele, kelle nimi kõlab nagu
pehme voodi.”

„Ja valesti teeksid.” Amberi naeratusse ilmus valmidus mind
vastu narrida ja me vaatasime teineteisele otsa, pilgud väljendamas
tugevat ja kindlat tunnet. Tänu isale teadsin midagi elektrivooludest
ja praegust oleks isa nimetanud tervislikuks.

„Ma näen, et sa pole muutunud,” ütles Amber, siis aga, märganud
mu ülikonda, surus maha naerupahvaku. „*Eriti.*”

„Ei, aga sina oled.” Mõõtsin teda pilguga, mis polnud just heaks-
kiitev.

„Ole nüüd, võtame midagi juua, mul on ilma selleta tunne, nagu
oleksin alasti,” ohkas Amber ja kõndis valmis kallatud šampanja-
püramiidi juurde, mina võtsin endale Verise Mary.

„Seda alastioleku tunnet nimetatakse gümnofoobiaks. Ben, kel-
lest ma sulle olen rääkinud, õpib seda jama psühholoogias. Igal
hirmul, isegi kõige lollakamal, on nimi.”

„Mina kardan kõige rohkem kukkumist. Kujutlen, kuidas ma
kukun pea ees alla trepist, millel pole käsipuid, mitte midagi, mil-
lest kinni haarata, ja ärkan võpatades. Ma ei karda kukkuda hobuse
seljast, seda juhtub kogu aeg. Aga mõte kukkumisest lennuki tiivalt
või laevamasti otsast ajab mind paanikasse.”

„Tavaline vertiigo, ei midagi harukordset. Kui tahad midagi veid-
rat, siis võta näiteks habemekartus. Ilma naljata. Võib-olla tuleb see
sellest, et habeme tõttu võib inimene välja näha nagu metselukas.
Seda kutsutakse pogonofobiaks.”

„Ja sina?” Amberi silmad tõmbusid pilukile ja ta lõi minuga klaase
kokku. „Räägi, mida *sina* kõige rohkem kardad?” Tema sõnade taga
oli midagi varjul, midagi, milleni ta minus tahtis jõuda, kui meie
pilgud kohtusid.

Just siis astus meie juurde pikakasvuline (meeter kaheksakümmend kaheksa) elegantne mees, keda pidasin Amberi isaks. Minu nõrdimuseks oli mehel habe! See oli hall korralikult pügatud habe, kuid ikkagi habe – pagana piinlik! Mees vaatas mind põgusa uudishimuga ning libistas siis käsivarre ümber Amberi paljaste õlgade viisil, mis paistis väljendavat omamist või omandiõigust; aga miski selles, kuidas ta seda tegi, aeglase, tahtliku puudutusega, ei tundunud päris õige ja ma sain aru, et see mees ei ole Amberi isa, vaid pigem mees, kes on *küllalt vana*, et olla tema isa, vahest aga isegi *vanaisa*. Samal ajal väljendas mu näoilme nähtavasti ehk vaid mõne sekundi vältel kehvalt varjatud vapustust, sest Amberi suunurka ilmus lohuke, nagu tahtnuks ta öelda, et tal on kahju, et ma tema valikut heaks ei kiida, aga ei, ta ei kavatse minu eest midagi varjata. Miks ta mind sinna üldse kutsus? Tunnistajana, kes vaataks pealt, kuidas ta seda endale teeb? Või kangelasena, kes sööstab teda päästma? Või lihtsalt sõbrana?

„Stuart, Ethan. Ethan, Stuart,“ viipas Amber käega temalt minule. „Ethan on *kirjanik*,“ lisas ta uhkelt.

„Ainult omamoodi,“ parandasin teda. „Kirjutan filmide jaoks ja ma alustan alles, olen õpilane.“

Stuart võttis sooja isaliku liigutusega mõlema käega mu käe pihku, pöördus siis Amberi poole ja ütles pehmel toonil: „Ma olen veidike mures. Tanya peaks juba kohal olema.“ Mehe kõnepruuk oli kindla peale inglise oma.

„Teie naine?“ küsisin mina.

Amber heitis mulle pilgu, justkui tahtnuks öelda „pea suu“ ja ütles siis leebelt: „Tanya on Stuarti tütar.“

Võtsin lonksu jooki ja püüdsin asja endale selgeks teha. See kõik ei klappinud kokku, need meie suhted, see, kuidas me alati telefonis rääkisime ja naersime, ja nüüd oli ta siin koos temaga, mingi tähtsa erakooli haridusega vanatoiga. Minu kiire arvutuse kohaselt pidi Stuart olema sündinud millalgi kahe sõja vahelisel perioodil. Ja

ma ei pea siin silmas Koread ega Vietnami, ei, ma räägin kahest maailmasõjast!

Ilmselt teadis Amber täpselt, mida ma mõtlen, sest ta vältis mu pilku ja nägi äkitselt välja kuidagi nõrk ja norgus, justkui kannataks millegi käes, mida ta pidas paremaks endale hoida. Sellest piisas, et mu südant pehmeks teha. Kas tal olid mingid isaprobleemid? Tolleks hetkeks oli võimatu eirata üldist liikumist laudade poole, mida kaunistasid riidest servjetid nagu paabulinnusabad. Ent juhtunu mõjul keeras mul kõhus ja nõnda läks liha ja kolme köögiviljaroa lõhn minu jaoks kaduma. Järgmiseks olin sattunud ametliku lõuna lõksu, üritades jälgida lauanaabrite lobisemist ja suutes reageerida kõlamärguannetele loodetavasti õigete mõnesilbiliste hääliisustega: jah, tore, ah nii?, oi, kas tõesti! Kindlasti jätsin neile seal tõelise tohmani mulje.

Ainus, millele ma mõelda suutsin, olid need kaks seal söögi-saali teises otsas ja iga natukese aja takka libistasin pilgu neist üle, nagu oleksin kogemata juhtunud sinnapoole vaatama. Mul polnud aimugi, et Stuart on Stuart Reed Reed & Anderson Inverstorsist, kompaniist, millega igauks Aucklandis võis tuttav olla reklaamtahvilitelt: kaks nohikut vapustavate lipsude (täpilise ja triibulisega, see oli nagu kohtuks King Kong Godzillaga) ja sõnumiga koordineerimise olulisusest. Sain sellest aru alles siis, kui tseremooniameister püsti tõusis, et tänada „meie ürituse uusi annetajaid” nende „ülimalduse eest abistamiseks keskkonna kaitsmisel”, ning tõi eriti esile Stuarti, kes astus tagasihoidlikult lähemale, püüdes samal ajal olla vapper, võib-olla sellepärast, et see oli Amber, kes ta sellesse ettevõtmisse meelitas. Kui lõuna oli umbes poole peal, ilmus laudade vahele vanemapoolne naine, kes ei teadnud, kuhu istuda, kuni Stuart talle tooli tõi ja ta endi kõrvale istuma pani. See pani mind mõtlema, et võib-olla olen ikkagi kõigest valesti aru saanud. Võib-olla oli see Stuarti naine?

Aga võib-olla mitte. Sest magustoitu pidid kõik võtma rikkalikult Rootsi laualt ise ning kui Amber ja Stuart seda tegema läksid, märkasin, kuidas nad vastastikku kätt pigistasid, Stuarti selja taga, et keegi ei näeks. Sellest, kuidas Stuart Amberile taldriku ulatas ja siis sellele ta osutuse järgi toitu tõstis, võinuks arvata, et Amber on liiga noor, et endale ise toitu tõsta. Teel tagasi, tarretis ja ja pavlova taldrikul libisemas, tabas Amber mu pilgu ja lehvitas mulle sõrmeotstega. Kui ta sellise liigutusega oleks pühkinud tuuleklaasilt udu, oleks ta puhtaks saanud just nii palju, et ühe silmaga näha. Läkitasin talle sunnitud naeratuse, siis aga pöörasin pilgu veiselihale, porganditele, hernestele ja kartulipudru kuhjakesele oma taldrikul, mis kõik kokku moodustasid kauni vaikelu – mul polnud tahtmist midagi sellest süüa.